

6.5.2024

Liite 1

TASEVASTUUTA JA TASESELVITYSTÄ KOSKEVA KÄSIKIRJA

**OSA 2:
FINGRID OYJ:N YLEISET TASESELVITYKSEN EHDOT**

1	Johdanto	3
1.1	Määritelmät	3
2	Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset	5
3	Valtakunnallinen taseselvitys	5
4	Tasevastaan järjestäminen sähkökäyttöpaikassa (avointen toimitusten ketju)	6
5	Tasevastaavan vastuut	6
6	Tasevastaavan asettamat vakuudet	7
6.1	Vakuuksien hallinta	8
6.2	Vakiokaavan poikkeukset	8
7	Rakenteellisten tietojen raportointi	10
7.1	Raportointivastuut ja aikataulut	10
7.1.1	Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoisesta ja ylläpidosta	10
7.1.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoisesta ja ylläpidosta	11
7.1.3	Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut	11
7.1.4	Osuusvoimalaitosten käsittely	12
8	Taseselvitystietojen raportointi	13
8.1	Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta	13
8.1.1	Kiinteät toimitukset	13
8.2	Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta	13
8.2.1	Rajapistesummat	14
8.2.2	Tuotanto	14
8.2.3	Kulutus	14
8.3	Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet	14
8.4	Tietojen toimittaminen	15
8.5	Kalenteri ja aikavyöhykkeet	15
9	Ehtojen rikkominen	15
10	Vahingonkorvaus	15
11	Ylivoimainen este	16

1 Johdanto

Tämä käsikirjan osa sisältää taseselvitykseen liittyvät ehdot, edellytykset ja yleiset menettelytavat, joilla määritellään tasevastaavan (jäljempänä Tasevastaava) taseselvitystä koskevat oikeudet, vastuut ja velvollisuudet. Yleisten taseselvitysheitojen lähtökohtana ovat sähkömarkkinalain järjestelmävastuuta ja taseselvitystä koskevat säännökset, Valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta, Työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/943 sähkön sisämarkkinoista, komission asetus sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista (EU) 2017/2195 (jäljempänä EBGL), sekä suuntaviivaa tarkentava ACERin päätös 18/2020 tasepoikkeaman selvityksen harmonisoidusta metodologiasta - Annex I, Methodology for the harmonisation of the main features of imbalance settlement (jäljempänä ACER päätös).

Tasevastaava on sähkömarkkinoiden osapuoli mukaan lukien nimitetty sähkömarkkinaoperaattori, joka tasapainottaa sähkön tuotantonsa ja hankintansa sekä sähkön käyttönsä ja toimitustensa erotuksen Fingridin toimittamalla sähköllä Suomen tasepoikkeama-alueella, joka on yhtä kuin vuorokausimarkkinan Suomen tarjousalue (markkinatasealue). Tämä alue vastaa myös Suomen tasepoikkeamahinta-aluetta.

1.1 Määritelmät

Tässä asiakirjassa käytetään seuraavia määritelmiä:

Avoimella toimituksella tarkoitetaan sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja toimittaa asiakkaalleen kaiken tämän tarvitseman sähkön, sekä sähköntoimitusta, jossa sähköntoimittaja tasapainottaa asiakkaan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkönkäytön ja -toimituksen erotuksen toimittamalla puuttuvan sähkömäärän tai vastaanottamalla ylijäämän kunkin taseselvitysjakson aikana.

Avointen toimitusten ketju Jokaisen sähkömarkkinoiden osapuolen tulee kuulua avointen toimitusten ketjuun, jossa viimeisenä avoimena toimittajana on järjestelmävastaava Fingrid.

Jaetulla määrällä tarkoitetaan järjestelmään fyysisesti syötettyä tai siitä otettua ja tasevastaavalle osoitettua energiamäärää, jota käytetään kyseisen tasevastaavan tasepoikkeaman laskennassa (tuotannot, kulutukset, mittausalueiden tasepoikkeamat).

Kiinteällä toimituksella tarkoitetaan toimitusta, jossa sähkön myyjä toimittaa asiakkaalleen ennalta sovitulla taseselvitysjaksolla ennalta sovitun sähkömäärän.

Lopputilanteella tarkoitetaan tasevastaavan taseessa olevien kauppohen energiamäärää (kiinteät toimitukset ja tasepoikkeamakorjaukset), jota käytetään kyseisen tasevastaavan tasepoikkeaman laskennassa;

Mittausalueella tarkoitetaan kantaverkkoa, suurjännitteistä jakeluverkkoa, jakeluverkkoa, suljettua jakeluverkkoa tai niiden osaa taikka kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäistä sähköverkkoa, joka muodostaa oman selvitysalueensa taseselvityksessä. Fyysistä aluetta, jossa kahden mittausalueen välillä siirrettävän sähkön määrä, kulutus ja tuotanto voidaan mitata. Mittausalue voi sisältää sekä tuotantoa että kulutusta, mutta myös vain toista näistä.

Nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla tarkoitetaan markkinaoperaattoria, jonka toimivaltainen viranomainen on nimennyt toteuttamaan yhteen kytkettyihin vuorokausimarkkinoihin tai päivänsäisiin markkinoihin liittyviä tehtäviä;

Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjalla tarkoitetaan taseselvitysryhmän Fingridin toimeksiannosta ylläpitämää tasevastuuta ja taseselvitystä koskevaa Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjaa (Ohjekirja), joka on näiden ehtojen mukainen ja sisältää näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkemman kuvauksen taseselvityksen toteuttamisesta.

Osuusvoimalaitoksella tarkoitetaan voimalaitosta, jonka tuotanto jaetaan voimalaitososuusosuuksien haltijoille osuusvoimalaitosten käsittelyn mukaisesti taseselvitysjaksoittain.

Rajapistekaupalla tarkoitetaan kahden eri markkinatasealueisiin kuuluvan mittausalueen välillä syntyvää rajapistesummaa, joka on ostettava tai myytävä.

Rajapistesummalla tarkoitetaan kahden mittausalueen välisten mittausten summaa, jonka arvoa käytetään sähkötaseiden selvittämisessä.

Siirtoalueella tarkoitetaan maantieteellistä aluetta, jossa voimalaitokset, kulutuskohteet ja energiavarastot sijaitsevat. Suomessa on kolme siirtoaluetta; etelä, keski ja pohjoinen. Siirtoalueiden maantieteellinen sijainti on esitetty Fingridin kotisivuilla olevassa Siirtoalueiden karttakuvassa.

Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksiköllä tarkoitetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä tai tytäryhtiötä, joka hoitaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluihin kuuluvia tehtäviä (SML 49 a §).

Säätöobjektilla tarkoitetaan yhden tai useamman generaattorin ja tuotantoyksikön ryhmää yhdellä siirtoalueella. Säätöobjekti voi sisältää vain yhden tyyppistä tuotantolajia (tuuli-, vesi-, ydinvoima jne.). Säätöobjektia kohden voi olla vain yksi tasevastaava.

Tasepalvelun tarjoajalla tarkoitetaan markkinaosapuolta, jonka reservejä tarjoavat yksiköt tai reservejä tarjoavat ryhmät pystyvät tarjoamaan tasepalveluja siirtoverkonhaltijoille.

Tasepoikkeamalla tarkoitetaan tasevastaavalle laskettua energiamäärää taseselvitysryhmän tasevastuulla, joka vastaa kyseiselle tasevastaavalle jaetun määrän ja kyseisen tasevastaavan lopputilanteen välistä erotusta, mukaan lukien kyseiseen tasevastaavaan mahdollisesti sovellettu tasepoikkeamakorjaus, tiettyinä taseselvitysryhmän tasevastuuna.

Tasepoikkeamakorjauksella tarkoitetaan tasepalvelun tarjoajalta saatua tasesähköä vastaavaa energiamäärää, jota liittävä siirtoverkonhaltija soveltaa taseselvitysryhmän tasevastuulla kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

Taseselvitysryhmällä tarkoitetaan aikayksikköä, jolla tasevastaavien tasepoikkeamat lasketaan.

Taseselvityksellä tarkoitetaan taloudellista selvitysmekanismia, jonka mukaisesti tasevastaavilta peritään maksu tai niille maksetaan niiden tasepoikkeamista.

Taseselvitysryhmällä tarkoitetaan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan toimintayksikköä, tytäryhtiötä tai osakkuusyhtiötä, joka huolehtii valtakunnalliseen taseselvitykseen liittyvistä tehtävistä.

Tasesähköllä tarkoitetaan Tasepalvelun tarjoajan tarjoamaa sähköenergiaa, jota siirtoverkonhaltija käyttää verkon tasapainottamiseen.

Tasevastaavalla tarkoitetaan sähkömarkkinoiden osapuolta, joka vastaa kyseisen markkinaosapuolen tasepoikkeamista ja jolla on voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa. Toisin sanoen osapuolen avoin toimittaja on Fingrid.

Tasevastuulla tarkoitetaan vastuuta siitä, että sähkökaupan osapuolen tuotanto ja hankinta kattavat tämän kulutukset ja sähkön toimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana. Kaikki sähkökaupan osapuolet ovat tasevastuullisia.

Tehokaupalla tarkoitetaan Fingridin tekemiä taseselvitysjakson aikaisia tehokauppoja tasehallinnan sekä tarvittaessa muun järjestelmävastuun hoitoon liittyviin tarpeisiin. Tehokaupoista kirjataan taseselvitykseen tasepoikkeamakorjaus, jota sovelletaan taseselvitysajaksella kyseessä oleviin tasevastaaviin ja jota käytetään kyseisten tasevastaavien tasepoikkeaman laskennassa.

2 Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset

Tasevastaavaksi ryhtymisen vaatimukset:

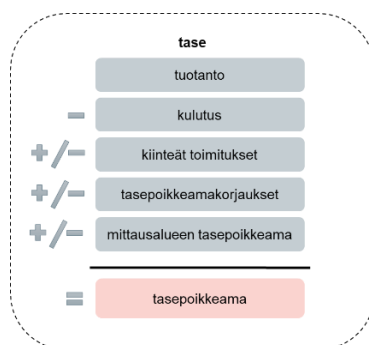
- tulee olla laillisesti kotivaltionsa lainsäädännön mukaan rekisteröity oikeushenkilö;
- tulee olla rekisteröitynyt jäsenvaltion kansalliselle sääntelyviranomaiselle EU 1227/2011 (REMIT) asetuksen mukaisesti;
- tulee olla Taseselvitysyksikön hyväksymä selvitystilii;
- tulee asettaa vakuudet Taseselvitysyksikölle;
- tulee olla valmius vastaanottaa laskuja Taseselvitysyksiköltä;
- tulee rekisteröityä sekä ilmoittaa vaaditut rakenteelliset tiedot Taseselvitysyksikölle.

3 Valtakunnallinen taseselvitys

Taseselvityksessä selvitetään sähkömarkkinoilla toimivien osapuolten väliset sähköntoimitukset (Markkinaosapuoli). Tasepoikkeamat lasketaan kullekin Tasevastaavalle kiinteiden toimitusten (ml. sähköpörssikaupat), kulutuksen ja tuotannon sekä taseselvitysjakson aikaisten tasepoikkeamakorjausten (tehokauppojen ja muiden taseselvitykseen kohdennettujen reservienergioiden) perusteella kuvan 1 mukaisesti. Kukin Tasevastaava on taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamastaan.

Taseselvitysyksikkö vastaa Tasevastaavien taseiden selvittämisestä ja tasepoikkeamien laskutuksen suorittamisesta Fingridin toimeksiannosta.

Taseselvitysyksikkö laskee Tasevastaavan tasepoikkeamaa automaattisesti taseselvitysjaksoittain 13. päivään saakka toimituspäivän jälkeisestä päivästä. Kyseisenä aikana Tasevastaava voi pyytää taseselvitysyksiköltä tasepoikkeaman uudelleenlaskentaa virheen havaitessaan.

Kuva 1. tasepoikkeaman laskenta

4 Tasevastuun järjestäminen sähkökäyttöpaikassa (avointen toimitusten ketju)

Sähkökäyttäjällä tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähkökäyttöä varten. Sähköntuottajalla, joka syöttää sähköä sähköverkkoon siinä siirrettäväksi, tulee olla yksi avoin toimittaja (sähkönmyyjä) kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkökäyttöpaikkansa sähköntuotantoa ja siihen liittyvää sähkökäyttöä varten. Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuudet jaetaan tämän estämättä kappaleen 6.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely mukaisesti.

Avoimen toimittajan (sähkönmyyjän) tulee osoittaa sähkömarkkinoiden osapuolelle suorittamalleen avoimelle toimitukselle Tasevastaava, joka tämän avoimen toimituksen tai siihen ulottuvan katkeamattoman avointen toimitusten ketjun välityksellä tasapainottaa kysymyksessä olevaan avoimeen toimitukseen perustuvan sähköntuotannon ja -hankinnan sekä sähkökäytön ja -toimituksen osapuolelle.

5 Tasevastaavan vastuut

Tasevastaava on Markkinaosapuoli, jolla on voimassa oleva sopimus Taseselvitysryhmän ja Fingridin kanssa. Tasevastaavan vastuuta ovat seuraavat:

- Tulee olla voimassa oleva tasepalvelusopimus Fingridin kanssa;
- Tulee olla voimassa oleva taseselvitysryhmän sopimus Taseselvitysryhmän kanssa;
- Tulee raportoida taseeseensa liittyvät kiinteät toimitukset Taseselvitysryhmälle ja tarkastaa niiden oikeellisuus;
- Olla taloudellisessa vastuussa tasepoikkeamastaan;
- Selvittää tasevastuunsa tasepoikkeamat taseselvitysryhmän kanssa;
- Tulee ylläpitää ajantasaiset taseselvityksen rakenteelliset tiedot;
- Kaikkien Taseselvitysryhmän raportointien tietojen tarkistaminen ja poikkeamista ilmoittaminen;
- Tulee ilmoittaa Taseselvitysryhmälle taseessaan olevat sähkönmyyjät mittausaluekohtaisesti, erikseen tuotannolle ja kulutukselle; ja
- Tulee suunnitella sähköntaseensa tasapainoon taseselvitysryhmän kanssa.

6 Tasevastaavan asettamat vakuudet

Kunkin tasevastaavan on asetettava vakuus siltä varalta, että tasevastaava ei pysty täyttämään velvoitteitaan. Vakuus voidaan asettaa käteistalletuksena vakuustilille, pankkitakuuna tai näiden yhdistelmänä. Näitä ehtoja tarkentavia toimintatapoja, sekä tarkempi kuvaus vakuuksien toteuttamisesta löytyvät taseselvitysryhmän Fingridin toimeksiannosta ylläpitämästä tasevastuuta ja taseselvitystä koskevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook -ohjekirjasta.

Vakuusvaatimukset lasketaan viikoittain uusimman tase- ja hintatiedon perusteella. Vastapuoliriski vaihtelee oleellisesti eri aikoina, riippuen hintatasoista ja tuotannon ja kulutuksen volyymeista. Taseselvitysryhmä seuraa riskitilannetta viikon aikana ja laskee vakuusvaatimet tarvittaessa uudelleen. Vakuuden suuruus vastaa mahdollisimman hyvin todellista vastapuoliriskiä, kun vakuusvaatimet muuttuvat markkinatilanteen muuttuessa.

Jos tasevastaava ei pysty asettamaan vaadittua vakuussummaa, tämä katsotaan taseselvityssopimuksen ehtojen vakavaksi rikkomiseksi. Jos tasevastaava ei pysty korjaamaan vakuuttaan riittävälle tasolle, tasevastaavan tasepalvelu- ja taseselvityssopimukset voidaan purkaa välittömästi.

Vastapuoliriski koostuu seuraavista osista:

1. Taseselvitysajaksot, joilta taseselvityssummat on laskutettu, mutta ei vielä maksettu.
2. Taseselvitysajaksot, joilta taseselvityssummat ovat tiedossa, mutta niitä ei ole vielä laskutettu.
3. Taseselvitysajaksot, joiden aikana tasevastaava on ollut aktiivinen, mutta joiden osalta tasepoikkeamia ei tiedetä. Vain kaupat ja tasepoikkeamakorjaukset tiedossa.
4. Tulevat taseselvitysajaksot, joiden aikana tasevastaava on aktiivinen, mutta joiden osalta tasevastaavan toiminnasta ei ole vielä tietoa.

Kun vakuutta lasketaan, lopulliset taseselvitystiedot ovat saatavilla vain osille 1 ja 2. Kokonaistilanne on siksi arvioitava parhaiden tähän tarkoitukseen saatavilla olevien tietojen perusteella.

Normaalioloissa tasevastaavan vakuusvaade lasketaan seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\text{Vakuusvaade} = 3 * (S1 + S2) + 1/7 * (V1 + V2) * P$$

missä

S1 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen volyymimaksujen ja tasepoikkeaman volyymimaksujen summien keskiarvo, sisältäen mahdollisen arvonlisäveron

S2 = kolmen viimeksi laskutetun viikon viikoittaisten laskutettujen tasepoikkeamien summien keskimääräiset itseisarvot, sisältäen mahdollisen arvonlisäveron

V1 = kulutusvolyymi seitsemältä viimeksi selvitetyltä päivältä

V2 = kahdenvälisen kauppojen ja sähköpörssi-kauppojen myynnit seitsemältä viime päivältä, joilta volyymit ovat saatavilla

P = markkinatasealueen tasepoikkeaman hinnan keskihinta seitsemältä viime päivältä, joilta hinnat ovat saatavilla (alkaen 7 päivää ennen kuluvaan päivään ja päättyen kuluvaan päivään edelliseen päivään). Taseselvitysjakson tasepoikkeaman hinnan ollessa negatiivinen käytetään kyseisen taseselvitysjakson osalta keskihinnan laskennassa arvoa 0.

Minimivakuusvaade on 40 000 euroa. Mikäli laskettu vakuustaso on alhaisempi kuin minimitaso, käytetään minimitasoa.

Fingrid voi tarvittaessa asettaa vakuuksien kokonaiskertymälle katon laajamittaisen markkinahäiriön estämiseksi. Tällaisessa tilanteessa tasevastaavien vakuusvaateet lasketaan pro rata -periaatteella edellä esitetyn normaalitilanteen kaavan ja asetetun katon perusteella.

6.1 Vakuuksien hallinta

Taseselvitysyksikkö laskee vakuusvaateet vakiokaavalla maanantaisin ja julkaisee ne Online-palvelussa samana päivänä klo 14 mennessä. Taseselvitysyksikkö seuraa riskitilannetta viikon aikana ja laskee vakuusvaateet tarvittaessa uudelleen. Jos vakuusvaateita päivitetään viikon aikana, Taseselvitysyksikkö julkaisee päivitetty vakuusvaateet samana päivänä klo 14 mennessä. Tasevastaavien tulee tarkistaa vakuusvaateensa Online-palvelusta päivittäin ja asettaa tarvittaessa lisävakuudet selviyspankkiinsa.

Tasevastaavan on asetettava vakuusvaadetta vastaava vakuus samana päivänä, kun päivitetty vakuusvaade julkaistaan.

6.2 Vakiokaavan poikkeukset

Seuraavissa tilanteissa, joissa vakiokaava ei vastaa vastapuoliriskiä tarkoituksenmukaisella tavalla, Taseselvitysyksikkö voi muuttaa vakuusvaateita vallitsevan riskin mukaisiksi. Vakuuden laskemisen vakiokaava otetaan taas käyttöön, kun tilanne palautuu normaaliksi.

- a) Pankkien kiinniolo – Kun suorittamatta olevien summien laskutus tai maksupäivä viivästyy sen vuoksi, että jossain Pohjoismaassa ei ole pankkipäivä, johtaa tämä summien kertymiseen normaalitilannetta useammalta päivältä, ennen kuin ne voidaan laskuttaa tai maksaa. Näissä tapauksissa vakiokaavaa muutetaan niin, että taseselvitysprosessin lisäpäivät otetaan huomioon muuttamalla vakiokaavan 1/7 kerrointa.
- b) Viivästyvät maksut – Jos suorittamatta olevien taseselvityssummien laskutus tai maksu viivästyy esimerkiksi pankkeja tai muita taseselvitykseen osallisia tahoja koskevan työsulkujen tai lakkojen vuoksi. Näissä tapauksissa vakiokaavaa muutetaan niin, että taseselvitysprosessin lisäpäivät otetaan huomioon muuttamalla vakiokaavan 1/7 kerrointa.
- c) Markkinoiden muutokset – Kun vuorokausimarkkinoilla tai mFRR ja aFRR energiemarkkinoilla on tapahtunut huomattavia muutoksia ja näiden markkinoiden hinnat eivät enää edusta nykyistä tai tulevaa hintatasoa. Silloin vakiokaavaa muutetaan niin, että seitsemän viime päivän keskimääräinen tasepoikkeaman hinta korvataan hinta-arviolla, joka vastaa parhaiten nykyistä tai tulevaa hintatasoa.
- d) Vuorokausimarkkinoiden laskennan epäonnistuminen – Laskennan epäonnistumisessa Pohjoismaissa käytetään referenssipäivän hintoja ja tuloksia. Tämän seurauksena on odotettavissa suurempia tasepoikkeamia, säätötarpeita ja

tasepoikkeaman hintojen vaihteluja. Tästä johtuen vakuuskaavaa ja vakuuskaavan tasepoikkeaman hintaa muutetaan kasvaneen taseselvitysrisikin kattamiseksi.

Seuraavassa tilanteita, joissa vakiokaavaa ei voida soveltaa tietyille tasevastaavalle tai se ei vastaa tasevastaavan vastapuoliriskiä tarkoituksenmukaisella tavalla. Silloin Taseselvitysyksikkö voi laskea tasevastaavan vakuusvaateen esitetyllä tavalla, joka vastaa paremmin juuri tämän erityistilanteen vastapuoliriskiä.

- a) Uusi tasevastaava – Kun uusi tasevastaava tulee markkinoille, Taseselvitysyksikkö laskee alustavan vakuusvaateen, joka pohjautuu osapuolen tasearvioon, odotettavissa olevien kauppohen ja kulutuksen määriin, jos niitä on saatavilla. Uuden tasevastaavan vakuuden minimisumma on 40 000 euroa. Vakuuden laskemisen vakiokaava otetaan käyttöön, kun tasevastuu on ollut riittävän kauan voimassa, jotta laskenta voidaan suorittaa vakiokaavalla.
- b) Tasevastaavan portfolio muutos – Kun tasevastaavan portfolioissa tapahtuu merkittäviä muutoksia, esimerkiksi fuusion tai yrityskauppojen seurauksena, tasevastaavan on annettava Taseselvitysyksikölle tarvittavat tiedot odotettavissa olevista muutoksista. Taseselvitysyksikkö laskee tietojen perusteella uuden vakuusvaateen. Laskelman volyymin parametreja muutetaan, jotta vakuusvaade saadaan vastaamaan muutoksesta johtuvia epävarmuustekijöitä. Vakuuden laskemisen vakiokaava otetaan taas käyttöön, kun muutokset ovat olleet riittävän kauan voimassa, jotta laskenta voidaan suorittaa vakiokaavalla.
- c) Tasevastaavan virheelliset volyymitiedot – Kun tasevastaavan tasetta koskevissa volyymitiedoissa on virheitä ja tasevastaavan vakuusvaade vääristyy, voidaan vakuuslaskennassa käytettävät tiedot muuttaa vastaamaan edellisten kunnossa olevien selvitettyjen viikkojen tietoja. Vakuuden laskemisen vakiokaava otetaan taas käyttöön, kun virheiden vaikutus on poistunut vakuuslaskennasta.
- d) Tasevastaavan taloudelliset vaikeudet – Kun tasevastaavan talousvaikeuksista havaitaan merkkejä, ettei tasevastaava pysty täyttämään taloudellisia velvoitteitaan Fingridiä kohtaan (esimerkiksi lasku maksamatta tai hankinta suorittamatta), ryhtyy Fingrid tarvittaviin toimiin minimoidakseen luottotappioiden riskin. Tällaisissa tapauksissa Taseselvitysyksikkö voi laskea uuden vakuusvaateen seuraavien asioiden perusteella:
 - arvio tasepoikkeamista ja taserakenteesta
 - tasevastaavan antama selvitys toimenpiteistä ja edellytyksistä toiminnan jatkamiselle
 - kaupankäyntikäyttäytyminen
 - luottoluokitus

7 Rakenteellisten tietojen raportointi

Jokaisen Markkinaosapuolen on rekisteröidyttävä Taseselvitysyksikölle saadakseen osapuolitunnuksensa käyttöön valtakunnallisessa taseselvityksessä, voidakseen toimia markkinoilla ja saadakseen oikeudet omiin taseselvitystietoihinsa. Rekisteröityminen tehdään Taseselvitysyksikön kotisivuillaan julkaiseman Service request yhteydenottopalvelun kautta. Markkinaosapuolet ovat vastuussa rekisteröitymisestä ja omien tietojensa ajantasaisuudesta.

Taseselvitysyksikkö ylläpitää rakenteellisia tietoja Tasavastaavien, verkkoyhtiöiden ja Fingridin antamien tietojen perusteella.

Rakenteelliset tiedot ovat tietoja Markkinaosapuolista ja niiden suhteista toisiinsa (esim. Tasevastaavan ja sähkön myyjän suhde) sekä markkinaobjekteista ja markkinaobjektiliitynnöistä (esim. sähkön myyjän ja mittausalueen suhde). Määritelmät löytyvät taseselvitysyksikön kulloinkin voimassa olevasta Nordic Imbalance Settlement (NBS) Handbook –ohjekirjasta. Jokainen Markkinaosapuoli on vastuussa rakenteellisten tietojen toimittamisesta ja ajantasaisuudesta.

7.1 Raportointivastuut ja aikataulut

Taseselvitysyksikkö vastaanottaa Online-palvelun kautta Tasevastaavilta ja verkkoyhtiöiltä rakenteellisia tietoja taseselvitysjärjestelmään, jossa Taseselvitysyksikkö tarkistaa tiedot. Kun Taseselvitysyksikkö on hyväksynyt rakenteelliset tiedot, Taseselvitysyksikkö julkaisee kyseiset tiedot tietoihin oikeutetuille Markkinaosapuolille Online-palvelussa.

7.1.1 Tasevastaava vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoinnista ja ylläpidosta

- Yrityksen tulee rekisteröityä Tasevastaavaksi;
- Omien yhteystietojensa ylläpito;
- Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien tasevastaavien, sekä Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyvien tasevastaavien osalta GS1-yritystunnus ja sen perusteella määritetty osapuolen GLN-tunnus (verkonhaltijan ja tasevastaavan GLN-tunnus ei voi olla sama);
- Mistä sähkönmyyjistä he vastaavat tuotannon, kulutuksen ja kiinteiden kauppojen osalta ja millä mittausalueilla;
- Kiinteiden toimitusten rakenteellisten tietojen hallinnasta niiden sähkönmyyjien osalta, joista Tasevastaava on vastuussa; kiinteän toimituksen voi rekisteröidä jompikumpi Tasevastaavista ja tällöin Taseselvitysyksikkö tiedottaa vastapuolelle, että tämän Tasevastaavan kanssa tehty kiinteä toimitus on rekisteröity;
- Tuotantoyksikön määrittelystä oikealle säätöobjektille;
- Tasevastuunsa osuusvoimalaitoksiksi määriteltävät voimalaitokset, niiden osakkaat (sähkönmyyjät), osakkaiden tuotannon perusjakosuhteet suhdelukuina per osuusvoimalaitos (esim. 3/9) ja osuusvoimalaitosten kapasiteetit sähköpostilla osoitteeseen settlement@esett.com;
- Sähköpörssikauppojen rakenteellisten tietojen ylläpitovastuu on nimitetyllä sähkömarkkinaoperaattorilla; ja

- Nimitetty sähkömarkkinaoperaattori ylläpitää lisäksi omalta osaltaan markkina-alueiden välisiin vuorokausimarkkinoihin ja päivänsisäisiin markkinoihin liittyvien siirtojen rakenteelliset tiedot.

7.1.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien rakenteellisten tietojen raportoimisesta ja ylläpidosta

- Yrityksen rekisteröiminen verkonhaltijaksi;
- Yhteystietojen ylläpito;
- Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien verkonhaltijoiden, sekä Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyvien verkonhaltijoiden osalta GS1-yritystunnus ja sen perusteella määritetty osapuolen GLN-tunnus (verkonhaltijan ja tasevastaavan GLN-tunnus ei voi olla sama);
- Mittausalueen rajapistesummia koskevat rakenteelliset tiedot;
- Mittausalueen kulutusta koskevat rakenteelliset tiedot:
 - sähkönmyyjä, mittausalue, kulutuslaji ja voimassaolo;
 - sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelun piirissä olevien mittausalueille sekä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluun liittyville mittausalueille EIC-Y-tunnus
- Mittausalueen tuotantoyksiköiden rakenteellisten tietojen päivitys:
 - mittausalue, tuotantolaji, voimassaolo, tuotantoyksikön tunnus ja kapasiteetti;
- Tuotannon rakenteellisten tietojen päivitys:
 - sähkönmyyjän nimeäminen tuotantoyksikölle; ja
- Ilmoitettava sähkönmyyjä jokaiselle mittausalueelle, mittausalueen tasepoikkeaman ja rajapistekaupan käsittelyä varten.

7.1.3 Rakenteellisten tietojen raportoinnin aikataulut

Taseselvityksen rakennetiedot on raportoitava seuraavien määräaikojen mukaisesti, vastaavat määräajat koskevat myös rakennetietojen päättymisestä raportointia.

7.1.3.1 Tasevastaavan raportointi

Tasevastuunsa kiinteiden toimitusten rakenteelliset tiedot viimeistään kolme täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Tasevastuunsa säätöobjektien määrittäminen tuotantoyksiköille viimeistään yksi täysi vuorokausi ennen toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Tasevastuullaan olevan sähkönmyyjän määrittäminen kulutukselle ja tuotannolle mittausalueittain viimeistään 5 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Edellisestä poiketen ilmoitus sähkönmyyjän tasevastuun päättymisestä mittausalueella tulee tehdä viimeistään 14 täyttä vuorokautta ennen viimeistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

7.1.3.2 Verkonhaltijan raportointi

Mittausalueidensa rajapistesummaa koskevat rakenteelliset tiedot viimeistään 7 täyttä vuorokautta ennen ensimmäistä toimituspäivää (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Mittausalueidensa kulutusten ja pientuotannon rakenteelliset tiedot viimeistään seitsemän täyttä vuorokautta toimituspäivän jälkeen (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

Mittausalueidensa tuotantojen rakenteelliset tiedot viimeistään ensimmäistä toimituspäivää edeltävänä vuorokautena (raportoidaan Taseselvitysyksikölle).

7.1.4 Osuusvoimalaitosten käsittely

Osuusvoimalaitoksesta muodostetaan oma mittausalue, jolla tulee olla yksi verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä, joka vastaa kyseisen mittausalueen taseselvityksestä, kuten esimerkiksi tuotantojen ja muiden taseselvitystietojen laskemisesta ja raportoinnista Taseselvitysyksikölle sekä muille tietoihin oikeutetuille osapuolille. Kyseinen mittausalue muodostetaan vastaavalla tavalla kuin mitkä muut tahansa mittausalueet yhteispohjoismaisessa taseselvitysmallissa eli se eriytetään muista mittausalueista rajapistemittauksin, joista raportoidaan rajapistesummat vastinmittausalueita kohden Taseselvitysyksikölle.

Osuusvoimalaitoksen osakkaat muodostetaan taseselvitykseen yhteispohjoismaisena taseselvitysmallin mukaisina sähkönmyyjinä. Osuusvoimalaitoksesta muodostettavalle mittausalueelle muodostetaan niin monta tuotantoyksikköä kuin on osakasta. Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä määrittää sähkönmyyjät muodostetuille tuotantoyksiköille.

Osuusvoimalaitoksen Tasevastaavana toimii osuusvoimalaitoksesta muodostetun mittausalueen tasepoikkeaman sähkönmyyjän Tasevastaava.

Osuusvoimalaitoksen toteutuneen tuotannon jako perustuu osuusvoimalaitoksen osakkaiden Tasevastaavien viimeistään ennen taseselvitysjaksoa Taseselvitysyksikölle ilmoittamiin osakaskohtaisiin tuotanto-osuuksiin. Tuotanto-osuudet ilmoitetaan megawattitunteina.

Osuusvoimalaitoksen osakkaan Tasevastaava vahvistaa taseselvitysjakson aikana käytetäänkö ennen taseselvitysjaksoa ilmoitettua osakaskohtaista tuotanto-osuutta kiinteänä osakkaan toteutuneena tuotantona taseselvitysjaksolle. Muulloin osakkaan toteutunut tuotanto lasketaan kaikkien osuusvoimalaitoksen tuotanto-osuuksien suhteessa huomioiden vahvistetut kiinteät osuudet.

Jos osuusvoimalaitoksen kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien yhteenlaskettu energia on suurempi kuin kyseisen taseselvitysjakson osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto, niin toteutunut tuotanto jaetaan ainoastaan kiinteiksi vahvistettujen tuotanto-osuuksien suhteessa osakkaille.

Jos kaikki osuusvoimalaitoksen ennen taseselvitysjaksoa ilmoitetut tuotanto-osuudet on taseselvitysjaksolla vahvistettu tai vahvistamatta käytettäväksi kiinteinä osuuksina taseselvitysjaksolle, osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan ennen taseselvitysjaksoa ilmoitettujen tuotanto-osuuksien suhteessa.

Jos osuusvoimalaitoksen yhdenkään osakkaan taseselvitysjakson tuotanto-osuutta ei ole ilmoitettu ennen taseselvitysjaksoa, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Jos osuusvoimalaitoksen kaikki osakkaat ilmoittavat ennen taseselvitysjaksoa tuotanto-osuudekseen nollan, niin osuusvoimalaitoksen toteutunut kokonaistuotanto jaetaan osakkaiden tuotannon perusjakosuhteiden mukaisesti.

Tarkempi ohjeistus tuotanto-osuuksien ja niiden vahvistusten toimittamisesta löytyy Taseselvitysyksikön *Osuusvoimalaitosten tuotanto-osuuksien käsittely* -ohjeistuksesta.

Osuusvoimalaitoksen osakaskohtaisen tuotantoyksikön toteutuneen tuotannon laskeamisessa ja raportoinnissa huomioidaan taseselvitysjakson aikana Fingridille sähkömarkkinalaissa määritellyn järjestelmävastuun toteuttamiseksi tehdyt tuotantoyksikköön kohdistuneet osakaskohtaiset tasepoikkeamakorjaukset.

Mittausalueen verkonhaltija/mittausalueen ylläpitäjä vastaa edellä mainittujen osuusvoimalaitoksen toteutuneiden osakaskohtaisten tuotantojen laskennasta ja tietojen raportoinnista Taseselvitysyksikölle.

8 Taseselvitystietojen raportointi

Markkinaosapuoli raportoi taseselvitystiedot Taseselvitysyksikölle sanomina tai Online-palvelun kautta. Raportoitujen tietojen perusteella Taseselvitysyksikkö selvittää Tasevastaavien tasepoikkeamat.

Taseselvitysyksikkö raportoi taseselvitystiedot Markkinaosapuolille sanomina tai Online-palvelun kautta.

8.1 Tasevastaava vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta

Tasevastaavan tulee raportoida taseselvitystietoja kohdan 7.1.1. mukaisesti.

8.1.1 Kiinteät toimitukset

Tasevastaavan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle tasevastuunsa sähkömyyjäkohtaiset vastapuolittain eritellyt kiinteiden toimitusten lopulliset taseselvitysjakson tiedot ennen kyseisen taseselvitysjakson alkua.

Edellisestä kohdasta poiketen vain nimitetty sähkömarkkinaoperaattori raportoi ylläpitämiensä vuorokausimarkkinoiden ja päivänsisäisten markkinoiden sähkömyyjäkohtaiset vastapuolittain eritellyt sähköpörssikaupat, mukaan luettuna tarjousalueiden väliset kaupat. Päivänsisäisten markkinoiden osalta sähkömarkkinaoperaattorin tulee raportoida alustavat tiedot toimituksista ennen taseselvitysjakson alkua ja lopulliset taseselvitysjakson tiedot toimituksista viimeistään toimituspäivää seuraavana 13 päivänä kello 12 (CET) mennessä.

8.2 Verkonhaltija vastaa seuraavien taseselvitystietojen raportoisesta

Verkonhaltijan tulee raportoida Taseselvitysyksikölle alustavat tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana toisena päivänä kello 11 mennessä ja lopulliset tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana 11 päivänä kello 24 mennessä.

8.2.1 Rajapistesummat

Verkonhaltija raportoi mittausalueensa rajapistemittausten summatiedot muihin mittausalueisiin nähden.

8.2.2 Tuotanto

Verkonhaltija raportoi yli 1 MW tuotantoyksiköiden taseselvitysjakson mitatut tiedot tuotantoyksiköittäin Taseselvitysyksikölle. Myyjän alle 1 MW pientuotannon voi netottaa kulutuksen kanssa eikä sitä tarvitse raportoida. Poikkeuksena edelliseen sähkön myyjän alle 1 MW pientuotannon summa, joka ylittää sähkön myyjän kulutuksen mittausalueella, on raportoitava erikseen.

Sähkötehoita yli 1 MW:n varavoimageneraattorit, energiavarastot tai muut pientuotantolaitteet, jotka on tarkoitettu vain väliaikaiseen käyttöön tai häiriötilanteita varten, käsitellään kuten alle 1 MW pientuotanto.

8.2.3 Kulutus

Verkonhaltija raportoi Taseselvitysyksikölle taseselvitysjakson sähkönmyyjittäin eriteltyt summatiedot mittausaluekohtaisesti. Summatiedot raportoidaan seuraavasti eriteltyinä:

- Mitattu kulutus
- Tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus
- Häviöt
 - Mittausaluekohtaiset häviöt lasketaan rajapistesumman, mitatun tuotannon ja mitatun kulutuksen perusteella seuraavalla tavalla: häviöt = – (rajapistesumma + mitattu tuotanto + mitattu kulutus + tyypikuormituskäyrän avulla laskettu kulutus).

8.3 Taseselvitysyksikön raportointiperiaatteet

Taseselvitysyksikkö raportoi:

1) taseselvittäjälle alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka liittyvät sen taseselvitystehtävän suorittamiseen;

2) Tasevastaavalle alustavat tasesähköyksikön ja Tasevastaavan väliset sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset tasesähköyksikön ja Tasevastaavan väliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen;

3) sähkömarkkinoiden osapuolelle taseselvittäjien ilmoittamat alustavat taseselvitystiedot toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset taseselvitystiedot viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen, jotka koskevat osapuolta itseään;

4) ulkomaiselle osapuolelle valtakunnallisen markkinatasealueen rajan ylittävät alustavat sähköntoimitukset toisena päivänä toimituspäivän jälkeen ja lopulliset sähköntoimitukset viimeistään kolmantenatoista 13. päivänä toimituspäivän jälkeen.

8.4 Tietojen toimittaminen

Toimitettavan tiedon tulee olla vastaanottajalla asetettuun määräaikaan mennessä. Viimeisin määräajassa toimitettu tieto korvaa aiemman samaa asiaa koskevan tiedon.

8.5 Kalenteri ja aikavyöhykkeet

Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää pohjoismaista yhdistelmäkalenteria, jossa näkyvät kaikkien mukana olevien maiden kansalliset pyhäpäivät. Pohjoismainen kalenteri löytyy Taseselvitysyksikön verkkosivustolta.

Pohjoismainen taseselvitysmalli noudattaa Keski-Euroopan aikaa (CET), Keski-Euroopan kesäaikaa (CEST) ja 24-tuntista kelloa (klo 10 illalla kirjoitetaan 22.00) toiminnassaan (esim. laskutuksessa ja tasepoikkeamien selvityksessä). Kaikkien Taseselvitysyksikön kanssa toimivien Markkinaosapuolten on noudatettava tätä toimintatapaa. Pohjoismainen taseselvitysmalli käyttää myös talvi- ja kesäajan siirtymää. Maaliskuun viimeisessä sunnuntaissa on 23 tuntia ja lokakuun viimeisessä sunnuntaissa on 25 tuntia.

Poikkeuksen muodostaa verkonhaltijoiden taseselvitystietojen raportointi, jossa noudatetaan työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen mukaisesti Suomen virallista aikaa, huomioiden kesä- ja talviaikasiirtymä.

Rakenteellisten tietojen hallintaa (esim. sähkön myyjän tasevastuuta) täydennetään kunkin maan lainsäädännöllä. Suomessa rakenteellisten tietojen hallinta tapahtuu Itä-Euroopan ajassa (EET) ja Itä-Euroopan kesäajassa (EEST).

9 Ehtojen rikkominen

Sopimusosapuolen rikkoessa Sopimuksen ehtoja, on tämän viipymättä annettava toiselle sopimusosapuolelle selvitys rikkomukseen johtaneista syistä ja ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin.

Mikäli rikkomus on toistuva tai muuten olennainen, eikä rikkomusta ole korjattu toisen osapuolen asettamassa kohtuullisessa ajassa, voi toinen osapuoli purkaa sopimuksen.

Lisäksi Fingridillä on oikeus purkaa Sopimus päättymään välittömästi, jos Tasevastaava asetetaan selvitystilaan, Tasevastaavan oma pääoma rekisteröidään negatiiviseksi, Tasevastaava laiminlyö maksunsa, asetetaan konkurssiin, osoittaa muita merkkejä maksukyvyttömyydestä tai muuten rikkoo törkeästi Sopimusta. Fingridillä on vastaava oikeus myös, jos Tasevastaavalla ei ole voimassa olevaa taseselvityssopimusta Taseselvitysyksikön kanssa.

10 Vahingonkorvaus

Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa vahingosta, joka on aiheutunut Sopimuksen piiriin kuuluvasta suorituksesta, ellei vahingon osoiteta aiheutuneen sopimusosapuolen tai tämän toimeksiannosta toimivan tuottamuksesta, jota ei voida pitää vähäisenä. Sopimusosapuolet eivät ole vastuussa toisilleen epäsuorista tai välillisistä vahingoista kuten esimerkiksi saamatta jääneestä voitosta tai sopimusosapuolen kolmannelle osapuolelle maksamista vahingonkorvauksista eikä muistakaan seurannaisvahingoista, ellei vahinkoa ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella taikka salsapitovelvoitteen rikkomisella.

11**Ylivoimainen este**

Fingridillä on oikeus ylivoimaisen esteen (force majeure) sattuessa rajoittaa Sopimuksen mukaista palvelua tai keskeyttää se kokonaan ottaen huomioon pakottavan lainsäädännön vaatimukset.

Ylivoimaiseksi esteeksi katsotaan sellainen tapahtuma, jota Fingrid ei ole voinut estää kohtuullista huolellisuutta noudattaen ja joka tekee Fingridin Sopimuksen mukaisen palvelun mahdottomaksi tai vaikeuttaa sitä olennaisesti tai tekee sen taloudellisesti tai muuten kohtuuttomaksi.

Ylivoimaisia esteitä ovat sota, sisäiset levottomuudet, ilkeävalta, sabotaasi, räjähdys, lakko tai avainryhmän työnseisaus, tai muu vaikutuksiltaan yhtä merkittävä ja epätaallinen syy.

Ylivoimaisen esteen ilmaantumisesta samoin kuin sen poistumisesta Fingrid ilmoittaa Tasevastaavalle viivytyksettä.